

Motion till riksdagen 2009/10: MJ389

av **Jan Emanuel Johansson (s)**

Tumlare

Förslag till riksdagsbeslut

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att etablera officiella lokala och regionala aktionsplaner med konkreta åtgärdsförslag för att minska bifångsten av tumlare, samt hoten från föroreningar, inom kustnära områden i Östersjöregionen.

Motivering

Tumlaren (*Phocoena phocoena*), en liten delfinläkting, är den enda arten av val som regelbundet finns i svenska kustvatten, i Östersjöregionen. Östersjöns tumlare är genetiskt skilda från bestånden i Västerhavet. Beståndet är litet, mindre än 1 000 individer, och populationen kan bestå av flera genetiskt särskilda och mindre populationer som med sina begränsade storlekar är mycket känsliga. Arten lever framför allt av feta fiskar som sill, vilket gör att djuren får i sig höga halter av miljögifter som PCB och andra organiska föreningar som finns i den förorenade Östersjön och som anrikats i fisken. Många fastnar också i fiskegarn och drunknar. Eftersom arten har svag reproduktion, varje hona får maximalt 3–4 ungar som når vuxen ålder, är den samlade hotbilden mot arten alarmerande. Östersjöpopulationen av tumlare är klassificerad som Critically Endangered (CR) av IUCN (hotet är kritiskt och innebär att arten kan dö ut).

I Artdatabankens lista över rödlistade arter i Sverige 2000 placeras tumlare i hotklass VU, sårbar. I artfaktadeln från 1996 står att läsa:

För närvarande utgör bifångster vid olika fiske-metoder troligen det allvarligaste hotet mot tumlaren i svenska vatten. Under efterkrigstiden har garnfisket ökat kraftigt inom artens utbredningsområde, t ex drivgarnsfiske efter lax i Östersjön.

Naturvårdsverket och Fiskeriverkets driver för närvarande ett åtgärdsprogram för tumlaren (2008–2013). Åtgärdsprogrammet är ett led i att förbättra

Fel! Okänt namn på

bevarandearbetet och att utöka kunskapen om tumlare. Dock kommer dessa instanser inte att jobba med att stimulera till engagemang och konkreta åtgärder på regional eller lokal nivå. Det är ett sådant engagemang som måste etableras av regeringen så att tumlaren så småningom kan få en gynnsam bevarandestatus.

Enligt EU:s habitatdirektiv ska Sverige skydda tumlaren. I direktivet föreskrivs att varje land ska undersöka och åtgärda problem för de arter som finns upptagna. För tumlaren gäller det alltså att undanröja hotet med bottensatta torskgarn och drivgarn för lax samt att undanröja hot mot tumlaren från föroreningar i Östersjön. Inga sådana officiella lokala eller regionala åtgärder eller aktionsplaner finns i Sveriges kustnära områden.

För närvarande är det största konkreta hotet dödligheten i fiskeindustrin. Det är svårare att precis avgöra dödligheten eller populationens minskning som resultat av svåra föroreningar i Östersjön. När det gäller lokala och regionala bifångster, finns det en undersökning från 1996–1997 där bifångster i bottensatt garn för torsk och bleka i Skagerrak och Kattegatt undersöktes. Den undersökningen gav vid handen att upp till 2,4 procent av tumlarna dödas varje år i fiskegarn. Internationella valfångstkommissionens vetenskapliga råd rekommenderar att bifångsten inte får överstiga halva den årliga beståndstillväxten som beräknas uppgå till 4 procent, alltså 2 procent. För att vara på den säkra sidan ifråga om stabil fortlevnad av tumlarbestånden bör bifångsten inte vara över 1 procent.

Det är med förvåning man konstaterar att Sverige inte har etablerat en regional och lokal åtgärdsplan för hela Sveriges kust samt en samarbetsplan för våra grannar i övriga Östersjön för att minska bifångst samt undanröja hot från utsläpp m.m.

Eftersom tumlaren är så utsatt för miljögifter – den är toppkonsument – måste bifångsterna ner. Att miljögifter kan orsaka både reproduktionsstörningar och försämrat immunförsvar vet man efter studier på säl. Om sådant inträffar för tumlaren med en så liten population som cirka 1 000 individer kan bifångsterna bli den faktor som knäcker populationen. Det hotet måste undanröjas genom att upprätta ett omfattande regionalt och lokalt samarbete som Sverige leder längs hela Östersjöns kust.

Stockholm den 2 oktober 2009

Jan Emanuel Johansson (s)